Raport dostępności do sportu i kultury fizycznej osób z różnymi niepełnosprawnościami w Powiecie Giżyckim sporządzony w ramach projektu „Sport bez barier”

„Niniejszy dokument odzwierciedla jedynie stanowisko autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji”.

„Projekt finansowany w ramach programu Unii Europejskiej Erasmus+”

I. Analiza dokumentów strategicznych pod kątem działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami

Rada Powiatu w Giżycka w dniu 25.09.2014 podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii Zintegrowanego Rozwoju Powiatów Wielkich Jezior Mazurskich. Strategia ta nie zawiera żadnych zapisów dotyczących kultury fizycznej w tym sportu w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością. Jedynym zapisem dotyczącym sportu w ogóle jest cel operacyjny 1.3. Modernizacja i reorganizacja bazy edukacyjno- sportowej na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich i wypływający z niego cel szczegółowy: Realizacja przedsięwzięć związanych z modernizacją obiektów edukacyjnych i *sportowych*.

W ramach posiadanych lub pozyskanych ze środków unijnych funduszy samorząd powiatowy modernizując obiekty sportowe przy szkołach, w miarę możliwości ujmuje elementy ułatwiające korzystanie z nich osobom z niepełnosprawnością (np. poszerzanie drzwi, likwidacja progów)

W dniu 25.02.2016 Rada Powiatu w Giżycku podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Giżyckim w latach 2016-2022. Jednym z celów tego programu jest „stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji oraz turystyce”. Zaproponowane zadania do realizacji to:

- udzielanie dofinansowania osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na likwidację barier funkcjonalnych, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, turnusy rehabilitacyjne, *sport*, kulturę i *rekreację* (brak wpisanych form realizacji)

- wspieranie inicjatyw związanych z organizowaniem *imprez sportowych, rekreacyjnych*, kulturalnych na rzecz i dla dzieci niepełnosprawnych (forma realizacji – organizowanie imprez *sportowych, rekreacyjnych* i kulturalnych wg opracowanego kalendarza imprez dla dzieci niepełnosprawnych, planowany efekt- zwiększenie liczby dzieci z niepełnosprawnością uczestniczących w *imprezach sportowych, rekreacyjnych* i kulturalnych)

- popularyzacja aktywnych form życia poprzez stwarzanie możliwości pełnego i aktywnego udziału w życiu kulturalnym, *w sporcie, rekreacji i turystyce* osób niepełnosprawnych, popularyzacja osiągnięć *sportowych* i kulturalnych osób niepełnosprawnych (formy realizacji – opracowanie wspólnego dla gmin i powiatu kalendarza imprez kulturalnych, *sportowych, rekreacyjnych i turystycznych* dla osób niepełnosprawnych, organizowanie olimpiad specjalnych przy współpracy z klubami olimpiad specjalnych, zintegrowanie samorządów i organizacji pozarządowych na rzecz organizowania *sportu i rekreacji* dla osób niepełnosprawnych, stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa w *sporcie i rehabilitacji* uczniom niepełnosprawnym Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego poprzez budowę Centrum Rehabilitacyjno – Sportowego.

W harmonogramie realizacji programu przy wszystkich zadaniach termin realizacji wpisano lata 2016-2022 (czyli cały czas trwania programu), a odpowiedzialnych za realizację we wszystkich punktach wpisano „ zgodnie z ustawowymi kompetencjami”.

Nie ulega wątpliwości, że samorząd powiatowy poprzez swoje jednostki organizacyjne organizuje wiele wydarzeń sportowych dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Są to w większości instytucje, które statutowo zajmują się tą grupą osób. Ich podstawową działalnością nie jest sport, ale rehabilitacja zawodowa bądź też działalność edukacyjna. Nie odbywa się to jednak wg zaplanowanego w programie kalendarza wspólnego dla gmin i powiatu, a wg planów pracy poszczególnych jednostek. Niezauważalne jest też zintegrowanie samorządów i organizacji pozarządowych na rzecz organizowania sportu i rekreacji dla osób niepełnosprawnych.

Z przedstawionych w programie zadań realizowane jest wsparcie organizacji pozarządowych w dofinansowaniu wydarzeń sportowych z budżetu powiatu (konkursy grantowe) oraz osób indywidualnych ze środków PFRON. Koło Olimpiad Specjalnych przy SOSW organizuje zajęcia na basenie oraz co dwa lata Regionalny Mityng pływacki. Pozyskano środki na budowę sali rehabilitacyjno – sportowej dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego.

Ogólnikowość zapisów programu, brak terminów realizacji oraz osób, instytucji odpowiedzialnych za realizacje zadania stwarzają duży problem ze stwierdzeniem, czy realizowane przez różne podmioty działania wynikają z programu, czy i tak byłyby realizowane nawet gdyby tego programu nie było. Trudno więc na tym etapie stwierdzić (przed ewaluacją programu przez jego autorów) czy w wyniku wprowadzonego programu uda się osiągnąć założone przez Radę Powiatu cele. Istnieje niebezpieczeństwo, że przy tak sformułowanych zapisach w programie oraz bardzo ogólnych wskaźnikach efektywność oddziaływania programu będzie znikoma.

Rada Miejska w Giżycku w dniu 27.03.2015 podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Sportu Gminy Miejskiej Giżycko na lata 2017-2020. Wśród mocnych stron środowiska lokalnego wskazano wysoki poziom organizacyjny podmiotów zajmujących się sportem osób niepełnosprawnych i seniorów. W szansach na rozwój sportu w Giżycku znajduje się m.in. zapis o rozwoju w mieście nowej dyscypliny sportowej- bocci (która jest też dyscypliną paraolimpijską) integrującej osoby o różnym stopniu sprawności fizycznej. W programie ujęto osobny punkt dotyczący sportu osób niepełnosprawnych podkreślając konieczność utrzymania bardzo dobrej współpracy z podmiotami organizującymi wydarzenia sportowe dla osób niepełnosprawnych. Samorząd miejski w programie podtrzymał z ubiegłych lat wolę nieodpłatnego udostępniania miejskiej infrastruktury sportowej w celu organizacji przedsięwzięć typu: olimpiady specjalne, regaty, warsztaty, szkolenia żeglarskie dla osób niepełnosprawnych. W programie zaplanowano wsparcie (poprzez nieodpłatne udostępnienie obiektów na zawody) dwóch dyscyplin dla osób niepełnosprawnych: pływanie i tenis stołowy. Zaplanowano też opracowanie i podpisanie porozumień z podmiotami zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi na wspólną organizację na terenie miasta w ciągu roku 3 cyklicznych imprez integracyjnych.

Ponieważ zapisy tego programu są konkretne to należy stwierdzić, że w większości program w odniesieniu do wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest realizowany. Zadaniem do realizacji jest opracowanie i podpisanie porozumień, co da możliwość podmiotom organizującym wydarzenia sportowe na zaplanowanie swojej pracy.

Wnioski

Część dokumentów strategicznych jest napisana bardzo ogólnikowo przez co podmioty, które w swoich działaniach ujmują problematykę osób z niepełnosprawnościami nie są w stanie określić jakie priorytety ma samorząd i w jakiej formie będzie je realizował. Czego może od samorządu oczekiwać i czy samorząd te oczekiwania spełni.

I. Analiza dostępności obiektów sportowych dla osób z niepełnosprawnością

W trakcie realizacji projektu „Sport bez barier" dokonano analizy 10 obiektów pod kątem dostępności różnych pomieszczeń dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Osoby poruszające się na wózkach lub o kulach sprawdzały możliwość wejścia do budynku, poruszania się po korytarzach, skorzystania z szatni, łazienki. Zwracały także uwagę na usytuowanie kontaktów, pojemników na mydło, informacji itp.

Sala sportowa Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ulicy Mickiewicza

Do tej sali sportowej niemożliwe jest samodzielne wejście przez osoby poruszające się na wózku. Do sali prowadzą strome, wysokie schody, brak jest podjazdu dla wózków.

Sala gimnastyczna przy ulicy Mickiewicza

Basen

Główne wejście do obiektu wyposażone jest w drzwi automatyczne, które otwierają się szeroko. Na parterze brak jest progów utrudniających poruszanie się wózkom. Drzwi z klamkami otwierają się lekko. Winda jest przyjazna osobom na wózkach. Korytarze są przestronne, dzięki czemu ułatwiona jest możliwość poruszania się. Szatnia oraz łazienka na I piętrze są dobrze przystosowane dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Na parterze brak jest toalety dla osób z niepełnosprawnością, a w tej, która się tam znajduje jest bardzo mało miejsca dla wózków. Na terenie basenu niektóre tablice informacyjne są zbyt małe, tekst jest napisany za małą czcionką, umieszczone są za wysoko. Informacja na temat

recyklingu umieszczona w recepcji jest niewidoczna dla osób poruszających się na wózkach. Blat kasy na I piętrze jest zbyt wysoki. Na terenie obiektu brak jest podnośnika basenowego. Defibrylator umieszczony jest za wysoko i w razie potrzeby osoba na wózku nie będzie mogła go wyjąć.

Umywalka i podajnik na mydło umieszczone są na odpowiedniej wysokości

Wejście do obiektu, w którym znajduje się basen

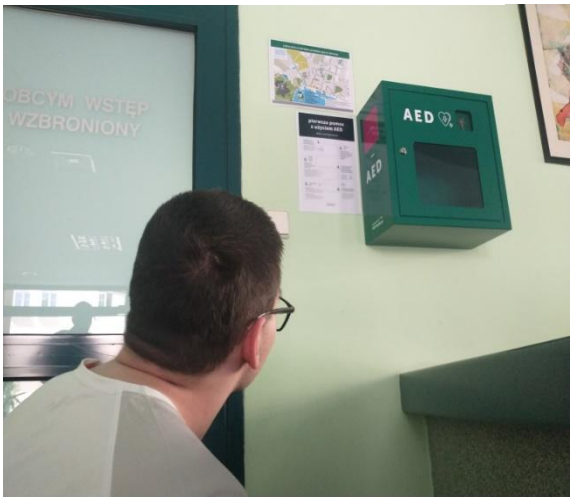

Za wysoko umieszczony defibrylator

Wejście do windy

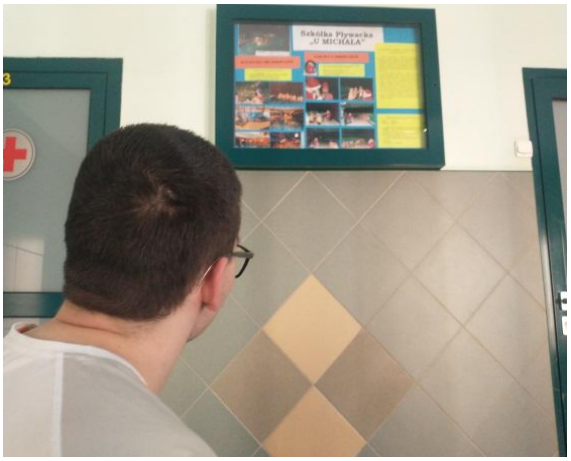

Wiele informacji umieszczonych jest zbyt wysoko i zbyt małą do odczytania czcionką

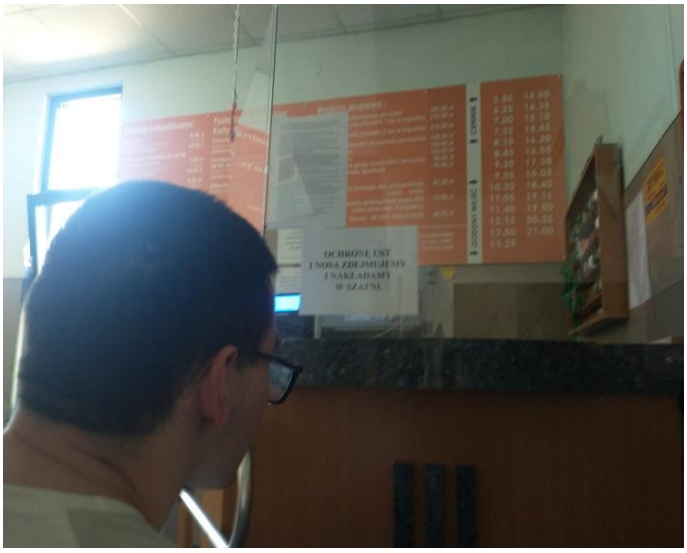

Za wysoki blat kasy

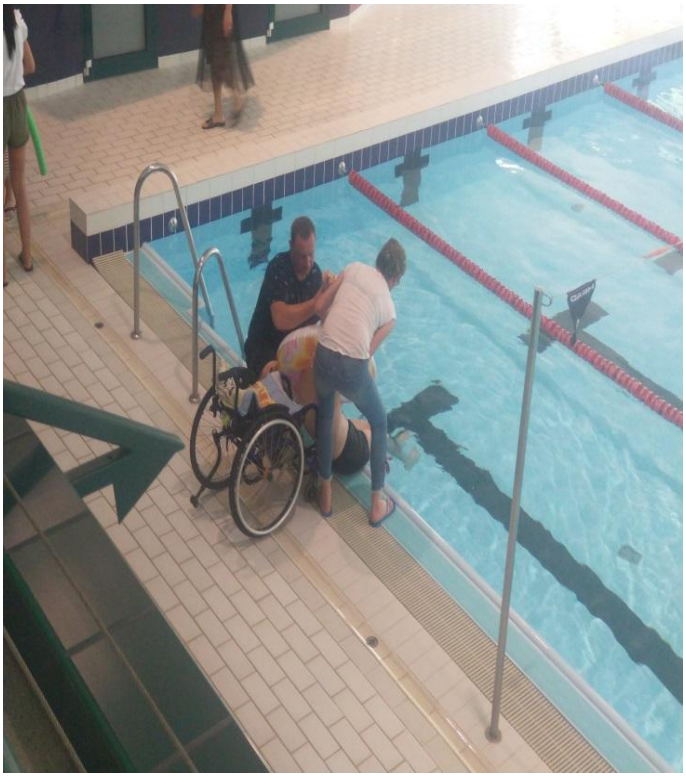

Brak podnośnika basenowego

Lodowisko

Drzwi frontowe zamykają się zbyt ciężko. Na terenie obiektu nie ma progów, korytarze są przestronne. Winda jest przyjazna i łatwa w obsłudze. Łazienki dla osób z niepełnosprawnością znajdują się na każdym piętrze. Szafki umożliwiają korzystanie z nich osobom na wózkach. Lodowisko posiada sprzęt sportowy umożliwiający grę w curling osobom na wózkach.

Z szafek mogą korzystać osoby na wózkach

Brak progów umożliwia wejście na taflę

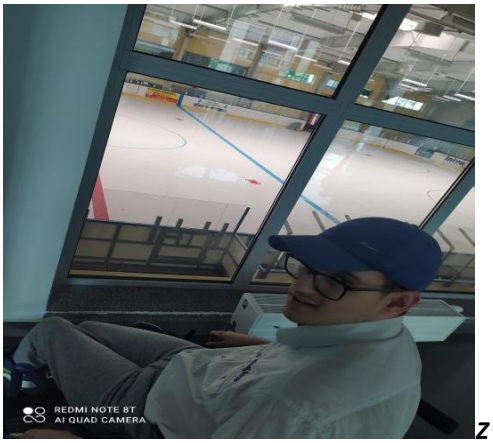

Z pomieszczenia na I piętrze można oglądać to, co dzieje się na tafli

Miejska Baza Sportów Wodnych

Dojazd do bazy jest mało komfortowy dla osób na wózkach. Zbyt wąski podjazd do drzwi wejściowych. Brak nóżki podporowej przy drzwiach. Osoba sprawdzająca dostępność tego obiektu, a poruszająca się wózkiem elektrycznym, który jest większy i cięższy od standardowego, nie była w stanie sama otworzyć drzwi. Drzwi wewnątrz budynku

są odpowiedniej szerokości. Winda dostosowana dla osób na wózkach. Napisy na drzwiach umieszczone są na standardowej wysokości. Zbyt wąskie kabiny toalet. W obiekcie na drzwiach wejściowych do pomieszczeń nad klamkami umieszczono napisy pismem Braillea dla osób niewidomych (nazwy pomieszczeń). Jest to jedyny obiekt sportowy w Giżycku z takim ułatwieniem dla osób niewidomych.

Trudny dojazd do budynku

W obiekcie umieszczono napisy dla osób niewidomych

Sala gimnastyczna II Liceum Ogólnokształcącego, w której są klasy integracyjne

Brak chodnika łączącego salę z parkingiem i budynkami sąsiadującymi. Wejście do sali jest utrudnione, przy drzwiach znajduje się próg. Próg taki znajduje się też przy wejściu z korytarza na parkiet. Łazienka jest ciasna, nieprzystosowana dla osób z trudnościami w poruszaniu się. Schody na I piętro są wąskie, strome, przez co osoba na wózku nie może skorzystać ani z szatni, ani z widowni

Próg przy wejściu do budynku sali

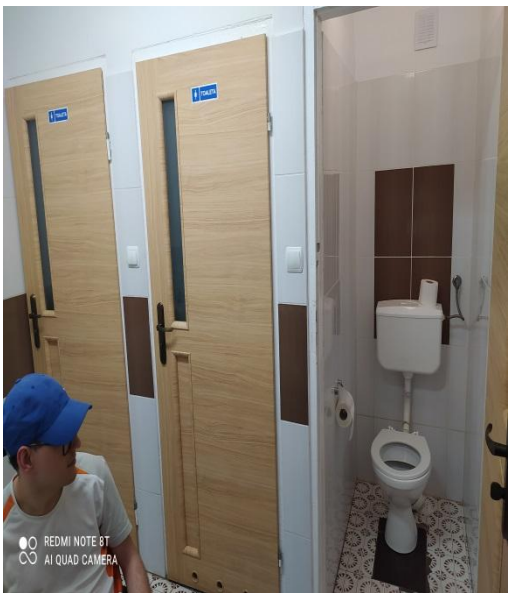

Małe pomieszczenia toalet uniemożliwiają wjazd wózkiem

Schody uniemożliwiają dostanie się do szatni i na widownię

Sale gimnastyczne Szkoły Podstawowej nr 3, w której są klasy integracyjne

Podjazdy do drzwi wejściowych do szkoły są z obu stron budynku. Drzwi do dużej sali sportowej oraz do szatni przy sali są odpowiednie do przejazdu wózkiem. Łazienki na każdym piętrze budynku oraz przy dużej sali sportowej dostosowane są dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Umywalki, podajniki na mydło oraz ręczniki jednorazowe umieszczone są na odpowiedniej wysokości. Korytarz łączący małą i dużą salę umożliwia przejazd wózkiem. W ciągach komunikacyjnych brak progów. Drzwi do małej sali gimnastycznej są dość wąskie, ale udało się nimi przejechać wózkiem (jest możliwość otwarcia drugiego skrzydła drzwi).

Umywalki i podajniki umieszczone są na odpowiedniej wysokości

Sala gimnastyczna w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym

Ponieważ budynek w którym znajduje się SOSW nie był budowany na potrzeby szkoły, a hotelu robotniczego, to i pomieszczenie w którym ćwiczą uczniowie nie było początkowo przeznaczone na salę gimnastyczną, a na stołówkę hotelu robotniczego. Jednak ze względu na brak innego większego pomieszczenia w szkole zostało ono przystosowane częściowo do przeprowadzania zajęć wychowania fizycznego w Ośrodku. Pomieszczenie jest niewielkie, brak jest szatni. Pomiędzy salą, a „przebieralnią" znajduje się próg. Drzwi wejściowe zamykają się automatycznie co utrudnia wjazd osobom na wózkach. Na drzwiach do sali znajdują się oznaczenia graficzne ułatwiające odszukanie pomieszczenia osobom z trudnościami w komunikacji

Oznaczenia graficzne ułatwiające odszukanie pomieszczenia osobom z trudnościami w komunikacji

Sala gimnastyczna w Zespole Szkół Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu

Z tej sali gimnastycznej korzystają uczniowie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego. Odbywa się też w niej wiele wydarzeń sportowych dla społeczności lokalnej. Z sali korzystają stowarzyszenia i kluby sportowe. W trakcie wizji lokalnej w tej sali stwierdzono, że przy każdych drzwiach jest zainstalowany "samozamykacz" co dla osoby poruszającej się na wózku i nie operującej sprawnie dwoma kończynami górnymi stwarza ogromną trudność w otwieraniu takich drzwi, ponieważ nie jest ona w stanie samodzielnie

tych drzwi utrzymać. Po odczepieniu samozamykacza udaje się bez problemu te drzwi osobie na wózku otworzyć. W łazience dla niepełnosprawnych oraz w łazience w szatni damskiej włącznik światła jest umieszczony za wysoko. Osoba nie operująca sprawnie kończynami górnymi (przykurcze) nie jest w stanie samodzielnie zapalić i zgasić światła. W łazience w szatni damskiej przy boksach toaletowych osoba nie operująca sprawnie kończynami górnymi ma problem z otworzeniem boksu, gdyż klamka jest niewłaściwa. Powinna być zainstalowana inna klamka pozwalająca na sprawne chwycenie jej i przeciągnięcie drzwi. Pojemniki na mydło są zainstalowane za wysoko.

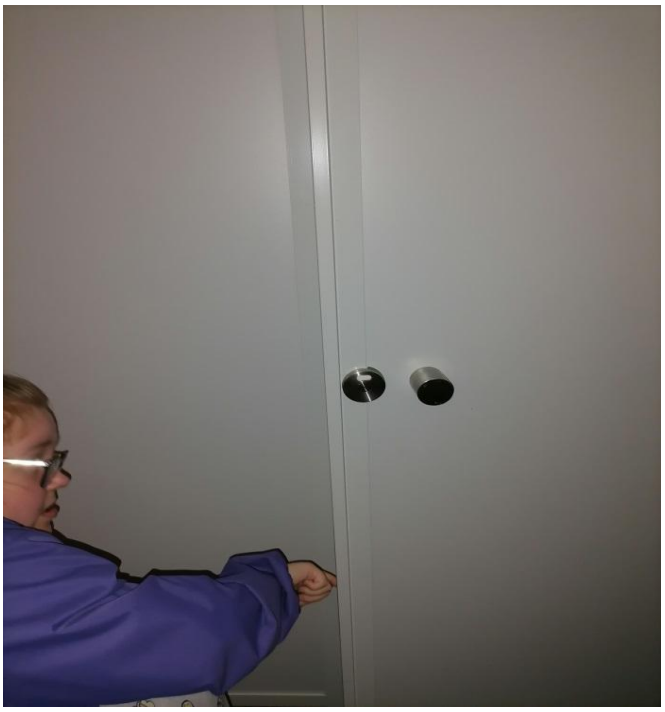

Trudna do uchwycenia klamka

Sala Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. 3 Maja

W sali gimnastycznej przy ul. 3 Maja odbywa się wiele wydarzeń miejskich. Są to różnorodne imprezy, w tym zajęcia i zawody sportowe. Korzystają z niej uczniowie szkół, stowarzyszenia, kluby, ale i mieszkańcy miasta w trakcie rożnych wydarzeń (jako uczestnicy i jako widzowie). Do budynku można wjechać podjazdem dla wózków. W tej sali korytarze są wąskie utrudniające poruszanie się na wózku. Brak jest możliwości wejścia na widownię osobom na wózkach ponieważ nie ma na nią podjazdu, windy, a barierą są schody. Niemożliwa do odnalezienia była łazienka dla niepełnosprawnych. Na parterze nie było jakiejkolwiek o niej informacji, a osoba poruszająca się na wózku nie ma możliwości wjazdu na wyższą kondygnację.

Wąskie korytarze przy wejściu do sali

Obiekty Centralnego Ośrodka Sportu

Przedmiotem podstawowej działalności COS-u jest zgodnie ze statutem „tworzenie warunków organizacyjnych, ekonomicznych i technicznych dla szkolenia sportowego prowadzonego przez polskie związki sportowe i inne podmioty działające w zakresie kultury fizycznej, w tym realizacja zadań związanych z przygotowaniem kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, igrzyskach paraolimpijskich, igrzyskach głuchych, mistrzostwach świata lub mistrzostwach Europy". Z zapisów statutu wynika, że w Ośrodku do różnego rodzaju mistrzostw przygotowują się osoby z różną niepełnosprawnością. W 2019 roku Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła na terenie Ośrodka kontrolę w zakresie korzystania z obiektów Centralnego Ośrodka Sportu przez osoby niepełnosprawne. Z wystąpienia pokontrolnego wynika, że Ośrodek jest przystosowany do uprawiania 11 letnich dyscyplin paraolimpijskich t.j. boccia, judo, koszykówki na wózkach, piłki nożnej 5-osobowej, piłki nożnej 7- osobowej, piłki siatkowej na siedząco, szermierki na wózkach, tańca na wózkach, tenisa na wózkach, tenisa stołowego oraz żeglarstwa. Ośrodek nie posiada infrastruktury do uprawiania sportów zimowych przez sportowców niepełnosprawnych. Ośrodek posiada sprzęt specjalistyczny, wspomagający szkolenie osób niepełnosprawnych, w tym m.in. taśmy rehabilitacyjne, platformy i podkładki balansujące, piłki i poduszkę sensoryczną. W czasie przeprowadzanej kontroli baza sportowa Ośrodka przystosowana była do potrzeb sportowców z niepełnosprawnością (podjazdy, dźwig osobowy, dostosowane toalety, szerokie drzwi umożliwiające swobodne poruszanie się osobom na wózkach), ale żaden z obiektów noclegowych nie był przystosowany do potrzeb osób poruszających się na wózkach. Z informacji uzyskanych od dyrektora COS-u wynika, ze zaplanowano budowę pomieszczeń noclegowych z dostosowaniem ich do potrzeb osób poruszających się na wózkach.
Centralny Ośrodek Sportu jest bardzo ważną instytucją na sportowej mapie Giżycka. Od wielu lat bardzo aktywnie włącza się we współorganizację wielu wydarzeń sportowych, które odbywają się na jego terenie.

Wnioski

Część obiektów sportowych na terenie Giżycka była budowana w czasach kiedy niewiele mówiło się o konieczności ich dostępności dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. W związku z tym w tych obiektach występuje najwięcej barier. Ponieważ jednak świadomość społeczna na temat dostępności budynków użyteczności publicznej jest coraz większa, administratorzy obiektów, w miarę możliwości finansowych, czynią starania, aby tę dostępność zwiększyć. Najczęściej dotyczy to przebudowy toalet, likwidacji progów, montażu odpowiedniej szerokości drzwi. Dużych zmian wymaga umieszczanie informacji w obiektach sportowych. Najczęściej umieszczane są za wysoko, druk jest zbyt mały, tekstu jest bardzo dużo. Wyklucza to osoby niedowidzące bądź poruszające się na wózkach z uzyskania aktualnych informacji przedstawianych dla klienta przez administratora obiektu bądź też kluby sportowe.

II. Kwalifikacje i znajomość problematyki niepełnosprawności przez trenerów/nauczycieli wychowania fizycznego

Ogromną rolę w rozwijaniu pasji sportowych osób z niepełnosprawnością pełnią nauczyciele wychowania fizycznego i trenerzy sportowi. To od nich w dużym stopniu zależy, czy kultura fizyczna, w tym sport, będą pasją, czy też nielubianą czynnością. Od nich też w dużym stopniu zależy czy ta grupa osób będzie uprawiała sport tylko w czasie obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkole, czy też uczestniczyć będzie w zajęciach w klubach sportowych.
Do nauczycieli/trenerów skierowano ankietę, którą wypełniło 13 osób. 5 osób pracuje w szkole jako nauczyciel wychowania fizycznego i jest zarazem trenerem w klubie sportowym, 4 osoby pracują tylko w szkole jako nauczyciele, a 4 osoby są tylko trenerami w klubach. Na pytanie o ukończone studia uprawniające do pracy z osobami z niepełnosprawnością tylko 4 osoby wpisały fakt ukończenia takich studiów. Kursy doskonalące pracę z osobami z niepełnosprawnością ukończyło 5 osób. 10 osób stwierdziło, że w grupach z którymi pracują są osoby z niepełnosprawnością. 6 ankietowanych stwierdziło, że osoby z niepełnosprawnością z którymi pracują biorą udział w różnego rodzaju zawodach.
W ankiecie zadano pytanie, czy jeżeli w grupie z którą ankietowany pracuje nie ma osób z niepełnosprawnością, to czy jest on gotowy do przyjmowania takich osób na zajęcia. Tylko 3 osoby odpowiedziały na to pytanie udzielając następujących odpowiedzi:
- tak
- tak, ale tylko z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim
- tak, z określonymi dysfunkcjami (w odpowiedzi nie określono z jakimi)

W ankiecie trenerom i nauczycielom wychowania fizycznego zadano pytanie, jakie wg nich istnieją bariery na terenie Powiatu Giżyckiego w dostępie osób z różnymi niepełnosprawnościami do uprawiania sportu. Ankietowani udzielili następujących odpowiedzi:
- bariery architektoniczne
- brak barier
- brak rzetelnej i kompleksowej informacji o imprezach, w których młodzież z niepełnosprawnościami mogłaby uczestniczyć
- brak wspólnego planowania (konferencje metodyczne z obszaru kultury fizycznej)
- z infrastruktury sportowej nie korzystają instytucje, stowarzyszenia, których zadaniem statutowym jest praca z osobami niepełnosprawnymi

- brak sali gimnastycznej w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym
- niedostosowany obiekt sportowy przy ulicy Mickiewicza, pomimo remontu wejście do sali pozostało niezmienione
- brak przystosowanych obiektów
- brak darmowych szkoleń podwyższających kwalifikacje dla osób prowadzących zajęcia z osobami z różnymi niepełnosprawnościami
- nie ma żadnej oferty klubowej, żaden ze znanych mi klubów nie prowadzi zajęć dla osób niepełnosprawnych
- myślę, że największą barierą nie są bariery „materialne", a fakt, że trenerzy czy instruktorzy nie dają nawet szansy udziału w zajęciach dzieciom z niepełnosprawnością. Oczywiście, wiele rodzajów niepełnosprawności wymaga odpowiedniego podejścia, popartego np. pedagogicznym przygotowaniem, ale wielokrotnie spotkałam się z sytuacją kiedy odmawiano udziału w zajęciach osobom np. dzieciom z autyzmem. Uważam, że należy pokazać trenerom oraz instruktorom, że po pierwsze – niepełnosprawność nie przekreśla możliwości uprawiania sportu, po drugie- że to nie wyniki są najważniejsze i że można traktować sport jako rozrywkę, rekreację, po trzecie – że sport świetnie wpływa na rozwój osób niepełnosprawnych i przynależność do drużyny sprawia, że nie czują się „odtrącone" przez społeczeństwo, z czym zmagają się na co dzień, po czwarte- że po prostu nie ma się czego bać (bo często odmowa udziału w zajęciach wynika ze strachu)

Ta ostatnia odpowiedź najpełniej oddaje powody niewielkiego udziału osób z różnymi niepełnosprawnościami w zajęciach, które odbywają się poza szkołą lub inną formą dziennego pobytu w której uczą się, pracują lub mają terapię osoby z niepełnosprawnościami. W trakcie rozmów z trenerami, którzy prowadzą zajęcia poza szkołą mówią oni, że „ich zajęcia nie są dla osób niepełnosprawnych" ponieważ:
- zawodnicy przygotowują się do zawodów
- osobom niepełnosprawnym trzeba poświęcić więcej czasu
- jeżeli przyjmą do zespołu osobę niepełnosprawną to będzie ona odstawała poziomem od pozostałych zawodników
- jeżeli trener poświęci więcej czasu dla osoby z niepełnosprawnością to będzie miał miej czasu dla pozostałych.

Nie ulega wątpliwości, że nie zawsze możliwy jest udział zawodników zdrowych i niepełnosprawnych w jednym zespole. Nie każda niepełnosprawność pozwala na wspólne treningi z zawodnikami zdrowymi, ponieważ dla obu grup mogą być one mało efektywne. Nie zawsze też cel, który stawiają sobie kluby, czyli awans do następnej ligi, jest możliwy do osiągnięcia dla wielu osób niepełnosprawnych. Jednak wielu trenerów nie rozpatruje nawet możliwości przyjęcia osób z różnymi ograniczeniami, aby mogły one trenować dyscyplinę sportu jaką sobie wybiorą. W ogłoszeniach o rekrutacji nie ma wprawdzie wykluczenia żadnej z grup, ale w rzeczywistości osoby te albo się nie zgłaszają, albo słyszą, że nie ma możliwości, aby brały udział w treningach

Wnioski

Najczęściej do pracy z osobami z niepełnosprawnością przygotowane są osoby, które z racji wykonywania pracy zawodowej w szkole prowadzą zajęcia z tą grupa osób. W większości mają ukończone formy doskonalenia, które chociaż w niewielkim stopniu pozwalają na dostosowanie pracy z osobą z konkretną niepełnosprawnością. Większość nauczycieli

i trenerów nie doskonali się w tym zakresie, nie widząc też takiej potrzeby. W Giżycku nieliczne osoby z niepełnosprawnością uczestniczą w treningach razem z osobami zdrowymi.

III. Rola sportu w życiu osoby z niepełnosprawnością z punktu widzenia rodzica osoby niepełnosprawnej

Od najmłodszych lat dziecka rodzic jest tą osobą, która wspiera, pomaga rozwijać pasje, jest pierwszym nauczycielem, mentorem, pocieszycielem. W przypadku dziecka z niepełnosprawnością rodzic tych ról pełni jeszcze więcej i jeszcze dłużej. Sport dla dziecka tych rodziców jest nie tylko walką o wynik. Jest przede wszystkim rehabilitacją, terapią i walką z własnymi ograniczeniami. Dlatego też w projekcie „Sport bez barier" rodzice osób z niepełnosprawnościami są tymi osobami, które w największym stopniu są w stanie powiedzieć, czym jest sport w życiu ich dzieci i jakie bariery muszą pokonać, aby ich dziecko, często już dorosłe, mogło uczestniczyć w różnorodnych zajęciach sportowych.

Do rodziców osób z niepełnosprawnością skierowano ankietę, którą wypełniło 25 rodziców osób z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i niepełnosprawnością ruchową, których dzieci uczą się w szkole specjalnej lub ukończyły ją kilka lat temu

1. Co spowodowało, że Państwa dziecko zaczęło uprawiać sport ?
   - w szkole zaczęła pływać
   - oferta szkoły, zajęcia popołudniowe, nauka pływania, możliwości wyjazdów
   - dzięki szkole syn zaczął uprawiać sport (pływanie), dzięki samozaparciu stał się zawodnikiem (zdobywał medale)
   - zajęcia w ramach szkoły (gimnastyka)
   - zapisał się na aikido
   - w szkole na lekcjach wychowania fizycznego miał zajęcia na basenie
   - był otyły
   - lubi pływać
   - zajęcia w szkole
   - duża nadwaga mojego dziecka
   - córka bardzo lubi zajęcia sportowe, od dziecka chętnie uprawia sport
   - zamiłowanie do koszykówki i biegania
   - choroba (cukrzyca)
   - problemy ze zdrowiem
   - senność, problemy zdrowotne
   - moje dziecko lubi pływać i grać w piłkę
   - chęć dorównania oraz zabawy z rówieśnikami, chęć aktywnego spędzania czasu
   - ponieważ jest dzieckiem bardzo aktywnym i musi swoją energię rozładować więc jest rower, bieganie, ale także pomaga jej basen
   - sportu nie jest za wiele, jazda na rowerze, gra w piłkę
   - częste namawianie nauczycielki i opiekunów, że da radę, tylko musi jeszcze trochę poćwiczyć
   - bardzo dużą rolę odegrali nauczyciele wychowania fizycznego zarażając go swoją pasją do sportu
   - jest zdrowszy, lepiej się czuje, jest sprawniejszy fizycznie i psychicznie
   - lubi uprawiać sport

2. Czy podczas uprawiania sportu przez Państwa dziecko spotkaliście się z jakimiś barierami? Jeżeli tak, to z jakimi ?
15 ankietowanych rodziców odpowiedziało, że nie napotkało żadnych barier. Pozostali rodzice podawali następujące odpowiedzi:
- głównym problemem mojego dziecka jest to, że po zakończeniu szkoły przestał już czynnie uczestniczyć w sporcie
- brak możliwości wyjazdu dziecka na zawody jako kibic, brak opieki psychologa przed wyjściem na matę
- brak wind i podjazdów
- kontuzje
- podczas gry w piłkę nie radzi sobie jak inni i się zniechęca
- największym problemem jest brak miejsc dla osób z niepełnosprawnością na zajęciach sportowych, nie wszystkie obiekty są dostosowane dla takich dzieci
- jedyne takie chwile były w trakcie „kobiecych dni" kiedy dziecko nie radziło sobie z samoobsługą
3. Czy sport wpłynął na funkcjonowanie Państwa dziecka? Proszę o refleksje
- wpłynął pozytywnie, nauczyła się pływać, nauczyła się współpracy i pomagania innym
- tak, dopasowany do jego możliwości dał mu wiele radości, wzmocnił siłę mięśniową, pokonał wiele słabości, nauczył działania z innymi
- robi więcej okrążeni na basenie i lubi pływać
- na pewno fajnie by było gdyby tego sportu było więcej
- dziecko więcej czasu spędza na świeżym powietrzu, przez zabawy sportowe nauczył się lepiej współpracować z rówieśnikami
- dziecko więcej czasu spędza na świeżym powietrzu, a mniej przed komputerem
- dużo lepiej biega i schudł
- dziecko zrobiło się bardziej otwarte do ludzi, samodzielne, opiekuńcze i zdyscyplinowane
- sport nauczył go dyscypliny, samooceny, zaangażowania, wśród rówieśników czuł się bezpiecznie
- cieszy się, że poprawia mu się sylwetka
- mobilizuje go do większych wysiłków
- jest bardziej wyciszona, dotleniona i co najważniejsze szczęśliwa
- lepsze samopoczucie
- syn jest aktywny, łatwiej jest mu się poruszać
- poprawienie wyników i lepsze samopoczucie
- córka jest bardziej zdyscyplinowana, znacznie poprawiła się jej ogólna sprawność
- lepsza kondycja
- poprawa sprawności
- lubi pływać i cieszy się jak pływa
- możemy teraz razem chodzić na basen, już nie boi się wody
- lubi pracę nad mięśniami
- jej wydolność bardzo wzrosła, dzięki uprawianiu sportu ma cel w życiu, to jest cos co kocha i myślę, że będzie jej smutno jak skończy się szkoła

Analizując wypowiedzi rodziców można stwierdzić, że większość ich dzieci rozpoczęło uprawianie sportu w szkole. To oferta szkoły przyczyniła się do uczestnictwa

w cyklicznych zajęciach sportowych, które z punktu widzenia rodziców dają ich dzieciom radość, samodzielność, ale przede wszystkim pozytywnie wpływają na ich zdrowie.
W trakcie spotkania rodziców osób z niepełnosprawnościami z Giżycka (Polska), Alytusa (Litwa), Kuldigi (Łotwa) zwracali oni uwagę na następujące kwestie
- kiedy dziecko z niepełnosprawnością kończy szkołę kończy się też uprawianie sportu (szczególnie w grach zespołowych). Rodzice podawali przykłady sytuacji w której szukali możliwości uczestnictwa dziecka odpłatnie w klubach sportowych, ale żaden z trenerów nie zgodził się na jego przyjęcie
- rodzic nie bierze udziału w zawodach, nie kibicuje, nie obserwuje emocji swego dziecka
- jeżeli dziecko startuje ze zdrowymi rówieśnikami i jest np. 7 (mimo, że w swojej grupie jest 1) to traktuje start jako porażkę. Jeżeli zawody organizowane są w formule open to organizator, trener powinien zadbać o to, aby osoba z niepełnosprawnością nie odebrała udziału w zawodach jako porażki
- w wielu przypadkach rodzic zmuszony jest dowozić, doprowadzać swoje dziecko (nawet dorosłe) na zajęcia sportowe, tak indywidulane jak i zorganizowane. Ze względu na pracę lub inne obowiązki rodzinne nie zawsze jest to możliwe i z tego powodu osoba z niepełnosprawnością zmuszona jest do rezygnacji z zajęć. W związku z tym rodzice zgłaszają potrzebę pomocy np. asystenta, wolontariusza w tym zakresie
- dla wielu osób z niepełnosprawnością puchary, medale, koszulki to amulety dlatego właśnie takie przedmioty powinny być wręczane uczestnikom w trakcie zawodów (nie słodycze)

Wnioski

Z informacji uzyskanych od rodziców wynika, że najbardziej rozwinięte formy korzystania z aktywności ruchowej są w szkołach. Czy to formie zajęć lekcyjnych, czy też pozalekcyjnych. Są to też zajęcia systematyczne. Rodzice zwracają uwagę przede wszystkim na aspekt zdrowotny tych zajęć. Niejednokrotnie po ukończeniu szkoły osoba z niepełnosprawnością korzysta z takich zajęć doraźnie w placówkach terapii, z rodzicami, w stowarzyszeniach pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnością. Bardzo trudno znaleźć jest klub sportowy, który nawet za odpłatnością zgodzi się na przyjęcie na treningi osobę z niepełnosprawnością, aby mogła ona trenować z zawodnikami zdrowymi.

IV. Udział osób z niepełnosprawnością w wydarzeniach sportowych na terenie Powiatu Giżyckiego

Na terenie Powiatu Giżyckiego organizowanych jest wiele wydarzeń sportowych i rekreacyjnych dla społeczności lokalnych. Organizatorami są jednostki samorządowe, stowarzyszenia, grupy nieformalne. Z obserwacji imprez, analizy ogłoszeń o wydarzeniach wynika, że osoby z niepełnosprawnością nie są z nich wykluczane. Wręcz odwrotnie, w trakcie trwania wydarzenia widoczna jest dbałość organizatorów o zapewnienie komfortu uczestnictwa osobom z różnymi niepełnosprawnościami. Masowe imprezy rekreacyjne, sportowe cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców niezależnie od ich sprawności. Wielokrotnie zauważa się w nich udział grup osób z niepełnosprawnością, którzy uczestniczą w nich jako przedstawiciele np. szkół, warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy, zakładu aktywności zawodowej, stowarzyszeń. W Powiecie Giżyckim bardzo aktywnie działają podmioty samorządowe i pozarządowe organizujące wydarzenia sportowe dla osób z niepełnosprawnością. Do kalendarza imprez wpisały się organizowane od wielu lat regaty żeglarzy niepełnosprawnych, mittyngi pływackie, turnieje bocci. Są to wydarzenia ogólnopolskie lub regionalne niejednokrotnie z udziałem sportowców zagranicznych.

W organizację tych wydarzeń angażowani są wolontariusze, którzy z dużym zaangażowaniem wspomagają organizację takich przedsięwzięć.

Rekomendacje

1. Opracowując i przyjmując programy działań umieszczać konkretne, jednoznaczne zapisy umożliwiające mieszkańcom uzyskanie informacji o planowanych działaniach samorządu, a autorom dokumentu ułatwiające stwierdzenie czy zadanie zostało zrealizowane, a cel osiągnięty
2. Przed odbiorem budynku po budowie lub remoncie sprawdzenie przez osoby z różnymi niepełnosprawnościami możliwości dostępu do pomieszczeń z których będą korzystać klienci obiektu. Sprawdzenie przez nie możliwości korzystania z zamontowanych urządzeń, akcesoriów typu umywalki, podajniki, kontakty, gniazdka elektryczne.
3. Przeanalizowanie przez jednostkę zarządzającą obiektem sportowym (w obecności osoby z niepełnosprawnością) różnorodnych elementów wpływających na możliwość korzystania z nich przez te osoby. Usunięcie, zmiana usytuowania elementów, które można wykonać bez większych nakładów finansowych
4. Przeanalizowanie w obiektach systemu informacji wizualnej (ogłoszenia, informacje, napisy na pomieszczeniach) pod kątem ich czytelności dla osób na wózkach lub niedowidzących i niewidomych (w analizie powinny uczestniczyć osoby z daną niepełnosprawnością). Dokonać wymiany ogłoszeń, informacji, nazw pomieszczeń na napisane większą czcionką, z małą ilością tekstu umieszczonych na wysokości odpowiednie do przeczytania przez wszystkich klientów obiektu
5. W ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych zlecanych organizacjom pozarządowym– dążenie do premiowania ofert w których realizowane będą cykliczne zajęcia sportowe dla osób z niepełnosprawnością.
6. Stworzenie w ośrodkach sportu i rekreacji (lub innych jednostkach organizacyjnych, które zajmują się sportem) sekcji sportowych w których mogłyby uczestniczyć osoby z niepełnosprawnością.
7. Utworzenie przez organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne samorządów grup wolontariackich pomagającym osobom z niepełnosprawnością w dotarciu na zajęcia i uczestnictwo w nich.
8. Tworzyć sieć kontaktów nauczycieli wychowania fizycznego, trenerów w ramach których następować będzie wymiana dobrych praktyk. Wskazane są wyjazdy studyjne tej grupy osób do miejsc z których stosowane praktyki można przenieść do środowiska lokalnego.
9. Organizacja dla nauczycieli wychowania fizycznego/trenerów bezpłatnych szkoleń dotyczących specyfiki poszczególnych niepełnosprawności i pracy z tą grupą osób.

10. Organizowanie kampanii informacyjnych dotyczących znaczenia kultury fizycznej dla zdrowia i funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością. Działania informacyjne miałyby na celu uświadomienie mieszkańcom, podmiotom zajmującym się sportem konieczność oraz możliwości udziału w kulturze fizycznej osób z różnymi niepełnosprawnościami zgodnie z ich zainteresowaniami i możliwościami psychofizycznymi
11. Kompleksowa informacja na temat możliwości uczestniczenia osób z niepełnosprawnością w cyklicznych zajęciach sportowych